

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Shemot

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1836 oder 1837]

ו רתסא תלגמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8818

הַעֵץ: ס ו (א) בְּלִילָה
 הַיְהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר
 לְהֵבִיא אֶת־סֵפֶר הַזְכָּרֹנוֹת דְּבָרֵי
 הַיָּמִים וַיְהִי נִקְרָאִים לְפָנֵי
 הַמֶּלֶךְ: (ב) וַיִּמְצָא כְּתוּב אֲשֶׁר
 הֵגִיד מְרֻדְכֵי עַל־בְּגַתָּנָא וְתַרְשֵׁן
 שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמֵרֵי הַסֶּפֶר
 אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ לְשַׁלַּח יָד בַּמֶּלֶךְ
 אַחֲשׁוּרֹשׁ: (ג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מֵה־

ו (א) אין דיעוער נאכט וואר
 דער שלאף פאם קעניג
 גע געוויכען, אונד מאן שלוג
 פאר, דאז בוך צוהאלען, ווא
 רין דיא מערקווירדיגסטן צייט
 פארפעללע אויפגעצייכעט
 ווארען. אלס מאן זיא דעם
 קעניגע פארלאז, (ב) פאנד
 זיך אויך איינגעטראגען, דאס
 מרדכי געגען כנחן אונד תרש
 צווייא פערשניטטענע דעם קע
 ניגס פאן דען טהיר וועכטערן
 אויסגעואנט האבע, דאס זיא
 האנד אן דען קעניג אחשורש
 לעגען וואללען. (ג) דא זאג
 טע דער קעניג: וועלכע עה
 רע

געשח

ר ש י

ו (א) נדדה שנת המלך. גם היה. ויא שם את לבו על שמנה אסתר את המן שמה נתנה
 עיניה בו ויהרגהו: להביא את ספר הזכרונות. דרך המלכים כשנתן נודדת אומרים
 לפניהם משלים ושיחות עד שנתם חוזרת עליהם. ורבותיו אמרו מחוך שנתן לבו על המן
 ואסתר אמר אי אפשר שלא ידע אדם עלתם שהוא אהבו ויגלה לי וחר אמר שמה עשה לי
 אדם טובה ולא גמלתיו ואין חוששין עוד לי לפיכך ויאמר להביא את ספר הזכרונות:

ב א ו

ו (א) בלילה ההוא, רז"ל אמרו מחוך שנתן לבו על המן ואסתר כי לא ידע מדוע הזמינה
 אסתר להמן, לבד מכל שארי שרי המלך וכו'. הנראה מדבריהם שלא רבו לפרש שהיתה
 זאת לבד ע"י נס ופלא מאת השם יתעלה, רק אמרו אף שהיה המסובב מאתו, פעל זאת ע"י
 אמלעי והוא הדרך הטבעי, שלא היה יוכל לישן בעבור רעיוני העולים בקרבו לאמר מה זאת
 בין אסתר ובין המן? לפי שכל עוד שנוכל לבאר הנהגתו ע"י הדרך הטבעי (להיותו פועל הטבע
 ועושה נה כרכונו) הוא יותר נאות ממה שניחם אליו מופת למעלה מן הטבע, כמאמר אדונינו
 הרמב"מ ז"ל שלימות המופת הוא מעוטו, ולפי"ז נובל ג"כ לאמר שהיה האמלעי בדרך יותר
 נאות לפשטות הכתוב, והוא לפי שניוס שלפניו היה על משתה אסתר אולי אכל או שתה יותר
 ממדתו ולכך נדדה שנתו מעיניו, ונכל זאת מה' ילא הדבר ונסיבה היא ממנו לסבב גדולת
 מרדכי. וחד מן חבריא אמר, שאסתר נתנה בכוס מלך דבר מה המחמם מאד ומעביר השינה,
 והסכימה בעלה עם אחד מסריסי המלך, ואולי שהיה זה מרבוה, להביא אז ספר הזכרונות
 לפני המלך ולקרות לפניו מעשה דבגתן ותרש, כדי להסיב את לב המלך לטוב על היהודים,
 ולכן המתינה בשאלתה עד היום השני, וה' היה בעזרה לגלגל את הדברים לטובתה ולטובת
 עמה יותר ממה שחשנה, וא"כ טעם ויאמר האומר, דהיינו הסריס שזכרנו: ספר הזכרונות, של דברי
 הימים כמו והנבואה עודד הנביא, וכדמתורגם אשכנזית: ויהיו נקראים, מאמר בפני עצמו,
 כי אם היה מוסב אל הקודם להביא כדי שיהיו נקראים, הו' מן הראוי להנקד הו"ו בשוא,
 עכשיו שהיא מנוקדת פתח, הטעם שיהיו נקראים אחרי שהובא הספר לפני המלך, והכתוב מקר
 וסמך על המבין. או ב' הו"ו ויהיו וימלא מחברות בזמן כאשר היו וגו', וכן הוא מתורגם
 אשכנזי: וימצא כחוב וגו', הפסק הנגינה בזה הכתוב נראה לנאורה זר במה שהועמד טעם
 אהנח

בַּעֲשֵׂה יִקַּר וּגְדוּלָה לְמַרְדֵּכִי עַל-
 זֶה וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׂרָתָיו
 לֹא-נַעֲשֶׂה עִמּוֹ דְבָר: (ו) וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ מִי בַחֲצַר וְהֵמֶן בָּא לַחֲצַר
 בֵּית-הַמֶּלֶךְ הַחִיצוֹנָה לֵאמֹר
 לְמֶלֶךְ לְתַלּוֹת אֶת-מַרְדֵּכִי עַל-
 הָעֵץ אֲשֶׁר-הֵכִין לוֹ: (ה) וַיֹּאמְרוּ
 נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הֲנֵה הֶמֶן עֹמֵד
 בַּחֲצַר וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ יָבוֹא:
 (ו) וַיָּבֹא הֶמֶן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ:
 מַה-לַּעֲשׂוֹת בְּאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ
 חָפֵץ בִּיקָרוֹ וַיֹּאמֶר הֶמֶן בְּלִבּוֹ
 לְמִי יִחַפֵּץ הַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת יִקַּר
 יוֹתֵר מִמֶּנִּי: (ז) וַיֹּאמֶר הֶמֶן אֶר-
 הַמֶּלֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ

רע אינד ווירדע אויט דעם
 מרדכי דאָפִיר אנגעטהאָן
 וואָרדען? דיא קאָטמערדיענער
 אַנטוואָרטעטען, עס איזט
 איהם ניכט דאָז מינדעסטע ער-
 צייגט וואָרדען. (ה) דער קע-
 ניג פֿראַגטע: ווער איזט אים
 פֿאַרגעמאָך? אינדעם וואָר
 האָן אין דיא אייסערע גאַללע-
 ריעדעס פֿאַלאַסטעס געקאָמ-
 מען, אים דעם קעניגע צוואַ-
 גען דאָס מאָן מרדכי אָן דען
 גאַלגען הענגע, דען ער פֿיר
 אוהן אויפֿריכטען לאַססען.
 (ה) דאָ זאָגטען דיא בעדיענ-
 טען דעם קעניגס, הֶמֶן וואָר-
 טעט אים פֿאַרצימער; אונד
 דער קעניג זאָגטע: ער זאָלל
 הערין קאָטמען. (ו) אַלס
 הֶמֶן היינין קאָם, פֿראַגטע איהן
 דער קעניג: וואָס וואָרע וואָהל
 מיט דעם מאָגע פֿאַרצונעה-
 מען, דען דער קעניג מעזאָג-
 דערס געעהרט האָבען וואָלל-
 טע? — נון דאָכטע הֶמֶן בייא
 זיך זעלבסט: וועם אַנדערס

אַלס מיר ווירדע דער קעניג זאָלע עהרע ערצייגען וואָללען? (ז) אונד זאָגטע דאָ-
 הער צום קעניגע: דער מאָן וועלכען דען קעניג אויסערואָרדענטליך געעהרט האָבען
 וואָלל-

ב א ו ר

אחנה במלת הסף, אמנם הוא נכון מאד, כי השעור וימלא כתוב אשר הגיד מרדכי כלומר
 שהגיד על בנתו ותרש וגומר, ומה הגיד אשר בקשו כלומר שנקשו לשלות יד במלך,
 וכבר הערנו זהו אחת מהוראות מלת אשר (דאס) בלאן אשכנז. ויש עוד לבאר, וימלא
 כתוב את אשר הגיד וגומר, וזה שנקשו לשלות יד, אבל הראשון הוא יותר נכון בהיות
 עקר הכונה כי מרדכי הוא המגיד: (ד) מי בחצר, ככל בקר ובקר יבואו איהם שרים אל המלך
 לדבת מה יזוה על עבדיו ועל עמו וככלל עסקי המלוכה, והם עומדים בחצר המלוכה עד
 שיהיו בקראים אל המלך; והנה באותו הנוקר בא גם המן מטעם הידוע ושלא כמנהגו, כי זה
 היה לבד משאר שרים ממדרגה שניה או שלישית, ולכן כאשר שאל המלך מי מהשרים בחצר
 הזיבו הנערים דרך חדוש הנה המן עומד בחצר, ואמר המלך מיד שיבוא כדי לטול ממנו ענה
 על מה שצלה במחשבתו: (ו) ויאמר המן בלבו, יש בדברי ימיד שמוה נלמוד כי בנבואה נכתבה
 זאת המגלה, ואמרים אמרו כי היה דרך סבא, והאמת כי זאת המגלה ברוח הקודש נכתבה
 (הראש"ע) ועיין מה שכתבו על זה במ"הס: למי, יותר מאני יחסון המלך לעשות יקר, כן
 הוא שעור הכתוב, על כי עדות פסקי הטעמים: (ז) איש וגו', גם הוא הנסיל השאלה מטעם

מגלת אסתר ו

תרגום אשכנזי עח

בִּיקְרוּ: (ח) יִבְיֵאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת
אֲשֶׁר לְבוּשׁ בְּנוֹ הַמֶּלֶךְ וְסוּם אֲשֶׁר
רָכַב עֲלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כֶּתֶר
מַלְכוּת בְּרֵאשׁוֹ: (ט) וְנָתַן
הַלְבוּשׁ וְהַסּוּם עַל-יַד אִישׁ מִשְׁרֵי
הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתָמִים וְהַלְבוּשׁ אֶת-
הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוּ
וְהִרְבִּיבוּהוּ עַל-הַסּוּם בְּרֵחוֹב

וואַללמע? — (ח) מאן כריני
גע דען קעניגליכען טאָנטעל
אין וועלכעם דער קעניג גע-
קליידעט וואָר, אינד דאָו
פֿעֶרד אויף וועלכעם דער
קעניג געריטטען אַלס איהם
דיא קעניגליכע קראָנע אויפֿגע-
זעטט וואָרדע: (ט) דיעזעס
קלייד אינד פֿעֶרד איבערנע-
בע מאָן איינעם דער פֿאַר-
נעהמסטען קריענסאָבערדעס
קעניגס, דאַס ער דען מאָן,
וועלכען דער קעניג עהרען
ווילל, אַנקליידע, איהן אויף

העיר

דעם פֿעֶרדע אויף יעדעם נראָסען פּלאַטצע דער שטאָדט הערום פֿיהרע, אונד פֿאַר
איהם

ר ש י

(ט) ונתון הלבוש והסום על יד איש. ואת הכתר לא הוכיר שראה עינו של מלך רעה על
זאמר

ב א ו ר

שהערנו לעיל (ה' י"ז) עד שיהיה מוסנס אללו מה להשיב: (ח) יביאו, המציאים (ווערבוך
זייערעסחטחוי) בלע"ז: אשר לבשו בו, פעל עבר, וכן אשר רכב עליו, ואם יהיה הכונה
אשר המלך רגיל ללבוש בו ולרכוב עליו, היה מן הראוי להכתב אשר ילבוש ואשר ירכב, כי כן
הוא מדרך הלבשו, כמו נכה יעשה חיונו כל הימים, עכשיו שהוא מדבר בלשון עבר יהיה הטעם
בהכרח על זמן מחלט מה, דהיינו כאשר נתן כתר מלכות בראשו, כאשר נודע לכל הקורא בדברי
הימים, כי כן מנהג הפרסיים שירכוב המלך החדש שישימו עליהם על הסוס, ונרכבו יתן
כתר מלכות בראשו, וכן אמר המזרחים הארמי פעמים בהדיא ביומא די על למלכותא, אף
שהוא מבאר מאמר ואשר נתן וגו' בענין אחר, וכמו שזכור: ואשר נתן כתר מלכות בראשו,
שעורו כאשר נתן מטעם שזכרנו, וכן הוא דעת אבן ימיא שהוסיף ג' תיבות לאמר ביום אשר
הומלך ואשר נתן וגו', וכן דעת השנייה לרלב"ג. אמנם לדעת שהביא בשם ר' אליעזר הגדול
הטעם יביאו לבוש וסוס ואשר נתן בראשו של מלך שהוא כתר מלכות, סתם הענין תחילה ואחר
כך בארו, על דרך וחראהו את הילד. ולדעת הרד"ק הוא מקרא מסורס, והראוי וכתר מלכות
אשר נתן בראשו, הנה לשניהם יחסר הכתר בהפסוק שלאמריו, וכן הוא דעת רש"י, שנתן
טעם לזה. והראש"ע אמר וז"ל והנכון בעיני שו"ו בראשו שב אל הסוס, כי יש סוס של מלך
שישימו כתר מלכות בראשו כאשר ירכב עליו המלך, ואין אחד מעבדי המלך ראוי לרכוב עליו,
וזה דבר ידוע ע"כ. וכן הוא דעת בעל הטעמים, וכן נראה דעת המתרגם הארמי למעין
בדבריו. ואם תחשוב הזה היה דרוש היסטאסיים כנזכר נמ"הם, נוכל עוד לאמר שהבונה
על הסוס אשר על ידו נבחר למלך, וטעם נתן עבר מבנין הכבד הדגוש הוולא לשלישי בהיות
הקל יולא לשני (עם הפס ופֿעֶען געבען), אבל אינו נראה הגון שיזכור למלך הגיעו למלוכה ע"י
סוס. הנה הגתית לפני הקורא הנעים כל הפירושים שעלו בידי, והנזכר יבאר, אך לפע"ד
הנראה יותר בפשטות הכתוב הוא מה שהובחנו מטעם אשר לבש בו המלך וכדמתורגם אשכנזי:
(ט) והלבישו, אשר הרלב"ג וז"ל רובה לומר שילבוש האיש שהוא בעלמו שהוא משרי המלך
הפרתמים את האיש אשר המלך חפץ ביקרו והוא בעלמו ורכיבהו על הסוס ברחוב העיר ע"כ.
יראה לדעתו נקוד והלבישו בחול"ס וי"ו הכנוי על הלבוש והרכיבהו בלוי"ה הני"ת, ועל פי נקוד
המסורה יהיה הטעם בעצם יביאו (אטן זקון), ובכל זה לא ימעט האיש משרי הפרתמים
מהמשמרת

הָעִיר וְקִרְאוּ לְפָנָיו כִּכָּה יַעֲשֶׂה
 לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בְּיָקְרוֹ:
 (י) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֵמָּן מִהֵרָ קַח
 אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס כַּאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתָּ וַעֲשֵׂה־כֵן לְמַרְדֳּכָי הַיְהוּדִי
 הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ אֶל־תִּפְּלֵה
 דְּבַר מֶלֶךְ אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: (יא) וַיִּקַּח
 הֵמָּן אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּס
 וַיֵּלֶךְ בִּשְׂרָפָה אֶת־מַרְדֳּכָי וַיְרַכִּיבֵהוּ
 בְּרֶחֱבֹב הָעִיר וַיִּקְרָא לְפָנָיו כִּכָּה
 יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ
 בְּיָקְרוֹ: (יב) וַיֵּשֶׁב מַרְדֳּכָי אֶל־
 שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהֵמָּן נִדְחַף אֶל־
 בֵּיתוֹ אֲבֵל וְחַפּוּי רֹאשׁ: (יג) וַיִּסְפָּר
 הֵמָּן לְזֹרֵשׁ אִשְׁתּוֹ וּלְכָל־אֶהְבָּיו
 אֵת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ
 חֲכָמָיו וְזֹרֵשׁ אִשְׁתּוֹ אִם מִזְרַע

איהם הער אויסרופע: דיע
 ועם געשיעהט דעם מאַננע,
 וועלכעם דער קעניג אויסער:
 אַרדענטליכע עהרע ערצייגען
 ווילל! (י) דאַרויף זאַנטע דער
 קעניג: זאָ נים דען אַלסכאַלד
 דאַן קלייד אונד פֿפֿערד, וואָ:
 פֿאַן דוא געזאַנט האַסט, אונד
 פֿערפֿאַהרע אַלואַ מיט דעם יוֹ:
 דען מרדכי, דער אַן מיינעם
 ראַפֿע איזט; אונטערלאַססע
 ניכט דאַן מינדעסטע פֿאַן אַל־
 לעם, וואָס דוא פֿאַרגעשלאַ:
 גען; (יא) אונד האַן נאַהם דאַן
 קלייד אונד פֿפֿערד, קליידע־
 טע דען מרדכי אַן, אונד פֿיהר־
 טע איהן אויף דעם פֿפֿערדע
 דורך יעדען גראַסען פּלאַטץ
 דער שטאַרט, אונד ריעף פֿאַר
 איהם הער: זאָ געשיעהט דעם
 מאַננע, דעם דער קעניג אוי־
 כעראַרדענטליכע עהרע ער־
 צייגען ווילל! (יב) היערויף
 קעהרטע מרדכי וויעדער נאָך
 דעם שלאַססע דעם קעניגס;
 חמון אַבער איילטע כעשטירצט
 נאָך הויזע, טרויריג אונד מיט
 פֿעהריללטם הויפטע, (יג) אונד

היהודים

ערצעהלטע זיינער פֿרויא זרש אונד אַללען זיינען פֿריינדען, וואָס איהם ווידערפֿאַהרען.
 דיא ערפֿאַהרנען אינטער איהנען, זאָ וויא אויך זיינע פֿרויא זרש ערוויערערטען איהם:
 איזט מרדכי, פֿאַר דעם דוא צו פֿאַללען איינמאַל אַנגעפֿאַנגען, ווירקליך פֿאַן יידישער
 הער־

ר ש י

שאמר שיתנו הכתר בראש אדם: (יב) וישב מרדכי. לשקו ולתעניתו: אבל וחפוי ראש. רבותינו
 פירשו

ב א ו ר

מהשמרת הביא, וכן וקראו: (י) מהר, תאך הפעל, וקח לווי, או מהר לווי וקח שם הפועל.
 למרדכי היהודי, כנר הערנו שאתארכ לא ידע כי מתשנת המן על היהודים, וא"כ
 אם טעם הי', מ"מ מזה הכתוב אינו מוכח כאשר חשבו קלת: אל חפל דבר, אל תחסי: (יב)
 וחפוי ראש, כדרך המתנבאים: (יג) חכמיו, אותן מאוהביו שהיו חכמים יודעי העמים
 וקירותיהן: אם מורע היהודים, אין הטעם שיספקו רבותיו, אמנם כי כן דרך הלשון אם אמת
 הדבר כמו שהוא. ורעי' ואל אמר הטעם, בהיות אס לסימן התנאי והוא נמלא על ב' אופנים,
 האופן

היהודים מרדכי אשר החלוצת
 לנפול לפניו לא-תוכל לו כי-
 נפול תפול לפניו: (ד) עודם
 מדברים עמו וסריסי המלך
 הגיעו ויבהלו להביא את-המן
 אל-המשתה אשר-עשתה
 אסתר: ז (ה) ויבא המלך והמן
 לשתות עם-אסתר המלכה:
 (ו) ויאמר המלך לאסתר גם
 ביום השני במשתה היין מה-
 שאלתך אסתר המלכה ותנתן
 לך ומה-בקשתך עד-חצי
 המלכות ותעש: (ג) ותען אסתר
 המלכה ותאמר אם-מצאתי חן
 בעיניך המלך ואם-על-המלך
 טוב תנתן לי נפשי בשאלתי ועמי
 בבקשתי: (ד) כי נמכרנו אני ועמי

הערקונפט, זא וורסט דוא
 איהם ניכט בייקאממען, זאנ-
 דערן נאך איממער טיעפער
 פאר איהם פאללען. (יד) וועה-
 רענד דאס זיא זא מיט איהם
 רעדעטען, קאמען דיא קעניג-
 ליכען פערשניטטענען זאן, אונד
 איילטען, דען המן צום נאסט-
 מאהלע צו ברינגען, וועלכעס
 אסתר צובערייטען לאססען.

ז (ה) דער קעניג אונד המן גיג-
 גען אלוף, מיט דער קע-
 ניגין אסתר צו שפיווען. (ב) אים
 צווייטען טאגע זאנטע דער קע-
 ניג וויערערום ביים וויינע צו
 אסתר: וואס דייע ביטטע
 אויך זיא, קעניגין אסתר!
 זיא זאלל דיר געוועהרט ווער-
 דען: וואס דיין וואונש אויך
 זיא, אונד בעטראפע עס דאז
 האלבע רייך, ער זאלל ער-
 פיללט ווערדען! (ג) דיא קעניג-
 גין אסתר ערוויערערטע: דא
 איך ננאדע אין דייען אויגען
 געפונדען האבע, א קעניג!
 אונד דא עס דעם קעניגע זא
 געפעללט, זא ווערדע מיר
 אויף מיינע ביטטע מיין לעבען

לחשמיד

אויף מיינען וואונש מיין פאלק געשענקט. (ד) דען מאן האט אונז פרייז געגעבען, מיך אונד

ר ש י

סירשו הדבר במסכת מגילה: (יג) אשר החילות לנפול וגו'. אמרה אומה זו נמשלו לכוכבים
 ולעפר כשהם יורדים יורדים עד לעפר וכשהם עולים עולים עד לרקיע ועד הכוכבים:
 ז (ג) תנתן לי נפשי. שלא אהרג בשלשה עשר באדר שזרת גזרת הריגה על עמי ומולדתי:
 ועמי. ינתן לי בבקשתי שלא יהרגו ואם תאמר מה איכפת לך כי איכנס אוכל וראיתי

ב א ו ר

האופן הא' התנאי האפשרי (ווען דייעעס זאן זא. ג. ז. ו.) והאופן הב' התנאי המחלט (דח דייעעס זאן
 זא. ג. ז. ו.). ומזה האופן הב' ענינו כאן, ותרגומו א"כ כל"א דח מרדכי ח. ג. ו.).
 ז (ג) אם מצאתי חן, כטעם אם מורע היהודים שהכאנו לעיל, וכן תרגם הרמב"ם ז"ל
 אם מצאתי חן למשה (שמות ל"ג י"ג): חנתן לי, כטעם אין שאלתי כי אם נפשי (ראב"ע)
 ומלת חנתן מושגת על נפשי ועל-עמייזא כמשקל השם הסמוך, וטעם בשאלתי ובבקשתי כטעם